

ΑΝΕΡΓΙΟΓΟΝΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
&
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΑΝΔΑΙΜΟΝΙΟ:
Προκλήσεις για το Δημόσιο Πανεπιστήμιο

Σοφία Καϊτατζή-Γουίτλοκ
Καθηγήτρια Πολιτικής Επικοινωνίας
Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών
ΑΠΘ

ΑΝΕΡΓΙΟΓΟΝΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΑΝΔΑΙΜΟΝΙΟ: Προκλήσεις για το Δημόσιο Πανεπιστήμιο του Εικοστού-πρώτου Αιώνα

Δρ Σοφία Καϊτατζή-Γουίτλοκ

Καθηγήτρια Πολιτικής Επικοινωνίας

Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΣΤΙΑΖΟΝΤΑΣ στις ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ της ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

- Είναι ασφαλώς πολλές και ποικίλες οι προκλήσεις της ψηφιακής εποχής και επικράτειας,
- Στη σημερινή μου εισήγηση εστιάζω σε δύο από αυτές οι οποίες συνδέονται ευθέως με τα προτάγματα της εκπαιδευτικής πολιτικής και τις παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές εξελίξεις
- [α] Ανεργιογόνος ανάπτυξη
- [β] Ανάγκη μιας νέας 'Επικοινωνιακής Αγωγής' της ψηφιακής εποχής

ΑΝΕΡΓΙΟΓΟΝΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- ΟΡΙΣΜΟΣ
- Τί είναι ανεργιογόνος ανάπτυξη;
- Η ανάπτυξη και η μεγέθυνση της οικονομίας και της κερδοφορίας, την ίδια στιγμή που μειώνονται δραστικά οι θέσεις εργασίας.
- Γιατί προκύπτει αυτό;
- Διότι πολλές εργασίες και καθήκοντα τα εκτελούν πλέον καλύτερα, αποδοτικότερα και φθηνότερα τα έξυπνα συστήματα, όπως τα λογισμικά και οι ψηφ. Εφαρμοφές ή τα ρομπότ

ΦΥΣΗ ΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

- Κάποιοι την ονομάζουν άνεργη ανάπτυξη. Πρόκειται για έναν πιο ουδέτερο όρο. Προκρίνω τον όρο ΑΝΕΡΓΙΟΓΟΝΟΣ διότι η ένταξη ψηφιακών συστημάτων και εφαρμογών γεννά ανεργία.
- Η έκταση του φαινομένου στην αγορά εργασίας είναι ευρύτατη και αφορά τόσο χειρωνακτικές εργασίες και θέσεις 'μπλε-κολλάρων' , όσο και πνευματικές εργασίες ή καθήκοντα υπηρεσιών
- Στην πρώτη κατηγορία ως ανταγωνιστές κυριαρχούν τα ρομπότ, ενώ στη δεύτερη τα έξυπνα συστήματα, όπως οι Αυτόματες Ταμειακές Μηχανές (ΑΤΜ). Μόνο στον τραπεζικό κλάδο έχουν χαθεί εκατοντάδες χιλιάδες θέσεων εργασίας στις μεγάλες χώρες.

ΤΙ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ 3-ΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Γιατί ενδιαφέρει την 3-βάθμια εκπαίδευση μια τέτοια εξέλιξη των πραγμάτων;
- Απλούστατα διότι ενδέχεται να εκπαιδεύουμε άχρηστους στην αγορά εργασίας αποφοίτους.
- Άρα, η εξέλιξη αυτή καθιστά και το δικό μας 'παραγόμενο προϊόν' σε κάποιο βαθμό, τουλάχιστον αναντίστοιχο με τις τωρινές ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- Τα ΑΕΙ συνδέονται με την εκπαίδευση σε επαγγέλματα κύρους όπως ιατρική, μηχανική, δικηγορία, γλωσσομάθεια κ.α. Βασίζονται στην πιστοποίηση ικανοτήτων και επαγγελματικών δικαιωμάτων.

ΨΗΦΙΑΚΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΜΕΝΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

- Στο βαθμό που κάποια επαγγέλματα έχουν καταστεί ψηφιακά υποστηριζόμενα έστω και κατά 20-30 %, αυτό συνεπάγεται ότι θα πρέπει να προβλεφθούν αντίστοιχα ποσοστά αλλαγών στα προγράμματα σπουδών τους στα ΑΕΙ.
- Πώς διαπιστώνεται αυτό για κάθε επιστημονικό κλάδο;
- Υπάρχουν αρμόδια ερευνητικά ινστιτούτα, όπως το Ευροκοινωνικό CEDEFOP στη Θεσσαλονίκη, αλλά και άλλα
- Πρωτίστως ο κάθε πληττόμενος επιστημονικός κλάδος οφείλει να μεριμνήσει για το εύρος και το επίπεδο ψηφιακής υποκατάστασης των δεξιοτήτων των αποφοίτων του.

ΕΝΔΟ- & ΑΥΤΟ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΤΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

- Η διάγνωση και η διαπίστωση του βαθμού στον οποίο το επάγγελμα έχει υποκατασταθεί / τρωθεί από ψηφιακές εφαρμογές, είτε αυτόνομες, είτε διαχειριζόμενες από τους εξειδικευμένους αποφοίτους,
- Συνεπάγεται τροποποίηση των ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ.
- Συνεπάγεται επίσης την πρόοδο προς γνωστικές οσμώσεις και συγχωνεύσεις, και άρα οδηγεί εξ αντικειμένου και εξ ανάγκης στην διεπιστημονικότητα.

ΑΜΙΓΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ - ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

- Θα μπορούσε κάποιος άνετα να ισχυριστεί πως στην ψηφιακή εποχή, καταρρίπτονται οι αμιγείς επιστήμες και πως η ψηφιακή κατάσταση του ανθρώπου οδηγεί αναπόδραστα στις αναδιατάξεις και τις συνέργιες.
- Αυτό ισχυρίζομαι. Η διεπιστημονικότητα δεν είναι πλέον απλά επιλογή. Βιώνουμε την de facto αναγκαιότητά της.
- Για το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, αυτό συνεπάγεται την υπέρβαση των αμιγών προσεγγίσεων και άρα την αποδοχή της συνένωσης γνωστικών πεδίων, επιστημονικών κλάδων και τμημάτων.
- Όπως βέβαια και την υπέρβαση των 'ταξικών διαιρέσεων' μεταξύ ΑΕΙ/ΤΕΙ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΖΕΥΞΕΙΣ, ΑΝΑΝΕΩΣΕΙΣ, ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ

- Αντί για στείρα υποστήριξη επιστημονικών και επαγγελματικών 'άβατων' και 'κεκτημένων', η πραγματική μεταρρύθμιση συνίσταται στο πώς το 'προνοητικό' μοντέρνο πανεπιστήμιο θα προχωρήσει σε αυτές τις νέες οσμώσεις και ανασυνθέσεις! Αλλιώς δίνει μάχες οπισθοφυλακής!
- 'ΠΑΝ-ΕΠΙΣΤΗΜΙΟ' - 'UNIVERSITAS' εξάλλου σήμαινε αρχικά την εποπτεία όλων των επιστημών. Τώρα, που οι παλαιές εξειδικεύσεις είτε καταρρίπτονται, είτε δεν επαρκούν και που νέες ψηφιακές συνθέσεις προκύπτουν, είναι η ώρα της πολύ-επιστημονικότητας και της διεπιστημονικότητας.

ΝΕΑ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΕΊΝΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑ

- Η ίδια η ψηφιακή κατάσταση του ανθρώπου, δημιουργεί πρωτόγνωρες ανάγκες, σύνθετες συνθήκες στις ανθρώπινες σχέσεις, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό βίο.
- Οι εξελίξεις αυτές αποκαλύπτουν νέες αναγκαιότητες και υπαγορεύουν νέα γνωστικά επιστημονικά πεδία. Ειδιάλλως, είναι αδύνατον να κατοπτρεύσουμε ευκρινώς και να κατανοήσουμε επαρκώς αυτά που συμβαίνουν γύρω μας ώστε να τα αντιμετωπίσουμε γνωστικά και πρακτικά.
- Και αυτή η πτυχή ενέχει προκλήσεις και νέα προτάγματα για το πανεπιστήμιο του εικοστού-πρώτου αιώνα.

‘ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ’

- Επικοινωνούμε και αλληλεπιδρούμε διαδραστικά στην παγκόσμια κλίμακα πλέον.
- Οι επιπτώσεις των πράξεων των συνηθειών και των δράσεών μας υπερβαίνουν κατά πολύ το ‘εδώ και τώρα’.
- Ακριβέστερα τηλ-επικοινωνούμε, δια-δρούμε, συνεργαζόμαστε ή ανταγωνιζόμαστε, πλέον, σε παγκόσμια κλίμακα και εμβέλεια.
- Το επιτακτικό ερώτημα που τίθεται είναι: Μπορούν οι επιστήμες της αγωγής να αγνοούν / παραμελούν αυτήν την τηλε-δραστική, τηλε-συμπεριφορική διάσταση;
- Πώς αντιμετωπίζουν αυτήν την εκρηκτική πραγματικότητα;

ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- Η ψηφιακή κατάσταση του σύγχρονου ανθρώπου καθορίζεται και 'επιβαρύνεται' από ορισμένες κρίσιμες ιδιότητες του διαδικτύου, μέσω του οποίου υπάρχουμε και λειτουργούμε υπερτοπικά και σε παγκόσμια εμβέλεια
- .
- Αυτές είναι:
  - [α] η Τηλ-επικοινωνία
  - [β] η Τηλε-διαδραστικότητα
  - [γ] η Ανωνυμία ή και Ψευδωνυμία.

ΤΗΛΕΔΙΑΔΡΑΣΗ ΙΣΟΝ ΤΗΛΕ-ΕΓΚΛΗΜΑ;

- Ασφαλώς και ναι. Η τηλε-διάδραση μπορεί άνετα να συνεπάγεται και τηλε-εγκλήματα.
- Έχουν επισημανθεί σωρείες από αντίστοιχα εγκλήματα από τα αρμόδια και εξειδικευμένα τμήματα της αστυνομίας διεθνώς.
- Εκδικάζονται επίσης από αντίστοιχα αρμόδια δικαστικά τμήματα ανάλογες υποθέσεις ενώ, εκ των πραγμάτων δημιουργήθηκε η νέα σύμμεικτη ειδικότητα του ηλεκτρονικού δικηγόρου – E-lawyer.
- Ωστόσο:
- Υπάρχουν μέριμνες αγωγής που προτείνονται αντιστοίχως στα ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ μας από την παιδαγωγική επιστήμη και πράξη;

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

- Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ της ψηφιακής εποχής αποτελεί σαφώς έναν κλάδο απότοκο διεπιστημονικών συνεργειών, συνθέσεων και οσμώσεων.
- Δεν αρκεί επ' ουδενί η 'παραδοσιακή' κατηγορία ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΑΓΩΓΗΣ για να αντιμετωπίσει με αρτιότητα τα επείγοντα γνωστικά και διδακτικά διακυβεύματα ή τις προκλήσεις.
- Γιατί;
- Διότι απαιτούνται άρτιου επιπέδου γνώσεις επικοινωνιολογίας, πληροφορικής, τηλεπικοινωνιών, νέας τηλε-κοινωνιολογίας κ.α.

ΑΝΩΝΥΜΙΑ, ΨΕΥΔΩΝΥΜΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

- Η ανωνυμία του διαδικτύου και των πλατφορμών στον παγκόσμιο ιστό περιπλέκει και επιδεινώνει ιδιαίτερα τις ψηφιακές τηλε-σχέσεις των σύγχρονων ψηφιο-πολιτών ή κυβερνοπολιτών (cyborgs).
- Οι δράστες ή οι πηγές των κάθε λογής αγοραίων ‘πολιορκιών’, χειραγωγήσεων, επιθέσεων και βίαιων πρακτικών παραμένουν αόρατες στους χρήστες και συχνά μη-ανιχνεύσιμες ακόμη και από ειδικές αρχές.
- Το σχεδιασμένο / θετό / προκλητό καθεστώς της ανωνυμίας και της ψευδωνυμίας στο διαδίκτυο θέτει προ των ευθυνών τους και τις επιστημονικές-πανεπιστημιακές κοινότητες. Εν προκειμένω τα Παιδαγωγικά Τμήματα ώστε να προετοιμάζουν διδάσκοντες για τη γνωστική θωράκιση των παιδιών και την αντιμετώπιση τέτοιων κινδύνων.

ΕΘΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΕΘΙΣΜΩΝ

- Έχουν πλέον αναπτυχθεί απίστευτα οι διάφορες παθήσεις οι οποίες συνδέονται με την οντότητα των χρηστών των ψηφιακών μέσων και υποδομών.
- Ορισμένες από αυτές τις παθήσεις είναι ‘αυτοδημιούργητες’, άλλες μοιάζουν να είναι αυτοπαθείς, ενώ είναι προκλητές από άλλους εξ αποστάσεως στο διαδίκτυο, και άλλες προκαλούνται ευθέως από άλλους εξ αποστάσεως χρήστες, είτε κακοπροαίρετους, είτε ακόμη και μη κακοπροαίρετους.
- Η διολίσθηση ή μη σε καταστάσεις εθισμών οφείλει να απασχολήσει τα ΑΕΙ, την πολιτεία και την κοινωνία.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΘΩΡΑΚΙΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- Οι τρόποι κατανόησης των μηχανισμών πρόκλησης και οι τρόποι θωράκισης απέναντι σε τάσεις εθισμών αποτελούν σαφώς και πρόβλημα της παιδαγωγικής επιστήμης και πρακτικής.
- Είναι ο πιο δόκιμος και ο συστηματικός τρόπος, άλλωστε, δεδομένου ότι τα ενήλικα μέλη των οικογενειών είναι συχνά αδαή και ίσως εξίσου έκθετα σε παρόμοιους κινδύνους.
- Με άλλα λόγια, αυτού του είδους η επίγνωση και θωράκιση δεν μπορεί να αναμένεται από την οικογένεια, λόγω γνωστικής πολυσυνθετότητας

ΠΟΛΛΑΠΛΑ ΝΕΟΚΟΠΑ ΕΙΔΗ ΠΑΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΛΑΒΩΝ

- Οι εθισμοί αποτελούν όμως μόνον ένα κομμάτι των νεόκοπων προκλήσεων.
- Η άσκηση ηλεκτρονικού εκφοβισμού (ακόμη και 'για πλάκα'), η διαπόμπευση, η αποπλάνηση, ο διασυρμός, οι απειλές και εκμαιεύσεις για παράδοση προσωπικών δεδομένων (π.χ. γυμνών φωτογραφιών) και μετέπειτα οι ψυχολογικοί εκβιασμοί έκθεσης-δημοσιοποίησής τους αποτελούν πολύ συνήθη είδη κρουσμάτων.
- Ήδη δραστηριοποιούνται χιλιάδες ψυχολόγοι και ψυχίατροι στην αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών.
- Οι παιδαγωγοί πότε θα δραστηριοποιηθούν στο ηθικό καθήκον της πρόληψης τέτοιων εκτροπών και / ή εγκλημάτων διδακτικά;

! ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ !

**‘ΑΝΕΡΓΕΙΟΓΟΝΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ
ΥΠΕΡΦΟΡΤΩΣΗ:
ΠΩΣ ΝΑ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΟΥΝ Σ’ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ
ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΑ ΑΕΙ, ΕΓΚΑΙΡΑ ΚΑΙ ΠΡΟΔΡΑΣΤΙΚΑ;’**